

بررسی میزان شیوع انواع مسمومیت های تصادفی در کودکان بستری شده در بیمارستان ۱۷ شهریور در سال های ۱۳۶۸-۱۳۶۹.

(۱) دکتر صفر نصیر محترم (۲) دکتر کامبیز فرقان پرست

خلاصه:

مسمومیتهای تصادفی کودکان که از مسائیل بهداشتی مهم جهان محسوب میشود می تواند ناشی از عوامل متعددی باشد که فراوانی نسبی این عوامل در نقاط مختلف دنیا تحت تاثیر آداب، رسوم و شرایط زندگی، متفاوت است. شناخت شایعترین علل مسمومیت می تواند تعیین کننده استراتژی های پیشگیری باشد. لذا پرونده های کودکان بستری شده در بیمارستان اطفال رشت (۱۷ شهریور) در سال های ۶۸ و ۶۹ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بدست آمده نشان می دهد که در ۹/۷ درصد از کل موارد مراجعه علت بستری شدن مسمومیت بوده است که مرگ و میری معادل ۶ در هزار داشت. ۸۸ درصد مسمومین را اطفال زیر ۵ تشکیل می دادند و بالاترین شیوع سنی مسمومیت در گروه پائین ۱/۵ سال مشاهده شد. در این گروه شایعترین علت مسمومیت نفت و سپس دارو بود. در مجموع دارو با ۴۱/۱ درصد، نفت با ۳۲/۵ درصد و تریاک با ۹/۲ درصد در مکانهای اول تا سوم اهمیت قرار دارند. حشره کش ها در ۷/۴ درصد و پاک کننده ها در ۵/۶ درصد موارد، علت مسمومیت بودند. احتمالاً با افزایش سن میزان شیوع مسمومیت کاهش می یابد. بنظر می رسد که دادن آگاهی بیشتر به والدین در مورد مسمومیت ها و نحوه اجتناب از آنها با رعایت نکات ایمنی در نگهداری مواد مسمومیت زا بخصوص دارو و نفت بتواند به پیشگیری از مسمومیت ها کمک کند.

مقدمه:

مواد دیگر (که به بیش از دو است و پنجاه هزار ماده شیمیایی مصنوعی بالغ میشود، گیاهان، گازهای سمی، گزیدگی (مارگزیدگی، عقرب گزیدگی و گزش حشرات سمی) و غیره باشد.

۲ - مسمومیتهای عمدی که بیشتر در دوران بلوغ شایع است و مسموم باید بدون در نظر گرفتن مسمومیت بعد از بهبود به روانپزشک معرفی شود. با توجه به تفاوت های عمده اقتصادی و اجتماعی در نقاط

مسمومیت یکی از مسایل مهم بهداشتی کودکان در سراسر جهان محسوب میشود. مسمومیت در کودکان (از تولد تا بلوغ) در دو گروه طبقه بندی میشود:

۱ - مسمومیتهای تصادفی، که بیشتر در گروه سنی زیر پنج سال خصوصاً در کودکان نوپا (از ۱ تا ۳ سال) شایع است (۴). این مسمومیت می تواند ناشی از مواد شیمیایی، داروها، حشره کش ها، تمیز کننده ها، سفید کننده ها، ضد عفونی کننده ها، و مواد سوختی، تریاک و مشتقات آن و بسیاری

۱- متخصص بیماریهای کودکان

۲ - استادیار میکروبیشناسی - دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گیلان - دانشکده پزشکی - رشت

ضرورت چنین مطالعه ای احساس می شد. اطلاعات بدست آمده از این تحقیق می تواند راهنمای خوبی برای پیشگیری، کنترل و درمان مسمومیت های تصادفی در منطقه باشد.

روش کار:

پرونده بیماران بستری شده در سالهای ۶۸ و ۶۹ در بیمارستان ۱۷ شهریور رشت که تنها بیمارستان کودکان استان می باشد برای این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. پرونده های ۳ ماه از مجموعه دوسال مذکور در دسترس نبود لذا پرونده های ۲۱ ماه با حذف ۹ مورد (به دلیل نامشخص بودن علت بستری شدن، عدم اثبات مسمومیت یا قطعی بودن گاستروآنتریت) بررسی شد.

نتایج:

از مجموعه ۳۴۷۱۹ نفر بیمار مراجعه کننده در طول ۲۱ ماه تعداد ۳۳۸ مورد دچار انواع مسمومیت با دارو، نفت، تریاک، حشره کشها، مواد پاک کننده، قارچ، گیاهان سمی و مواد غذایی آلوده بودند که پراکندگی آنان در گروه های سنی مختلف در جدول (۱) نشان داده شده است.

مختلف دنیا ممکن است مسموم کننده های مختلف اهمیت خاصی پیدا نماید. در ایالات متحده ۵ میلیون مراجعه ناشی از مسمومیت بالقوه در سال گزارش شده است (۶). در Cleveland آمریکا بین سالهای ۱۹۷۱ و ۱۹۷۴ تحقیقات انجام شده در مورد مسمومیت های تصادفی نشان داده است که ۳/۱ درصد پذیرش بیمارستانها را اطفال ۱ تا ۴ ساله مسموم تشکیل می دهد که ۵/۱ درصد این موارد به مرگ منجر میشود. با توجه به اطلاعات فوق، مرکزی بانام "مرکز کنترل مسمومیتها" تشکیل شد که با دادن آگاهی برای پیشگیری اولیه و درمان صحیح مسمومیتها، مرگ و میر ناشی از مسمومیتها را در سالهای ۱۹۶۹ تا ۱۹۷۹ به ۲/۳ آمار دهه قبل از آن کاهش داد (۷) و در سالهای اخیر با رعایت قوانین بسته بندی مواد سمی و داروها در ظروفی که بچه ها قادر به بازکردن آنها نیستند، موارد مرگ ناشی از مسمومیت بازهم کاهش یافته است، آنچنانکه در سال ۱۹۷۰ موارد مرگ ناشی از مسمومیت ۲۲۶ مورد و در سال ۱۹۹۰ فقط ۴۹ مورد گزارش شده است (۸). از آنجاکه شناخت علل اصلی مسمومیتها میتواند به یافتن راههای پیشگیری و توصیه های بهداشتی مربوطه کمک نماید و با در نظر گرفتن این نکته که هیچ گونه آمار اپیدمیولوژیکی در منطقه گیلان از مسمومیت های تصادفی در دست نبود

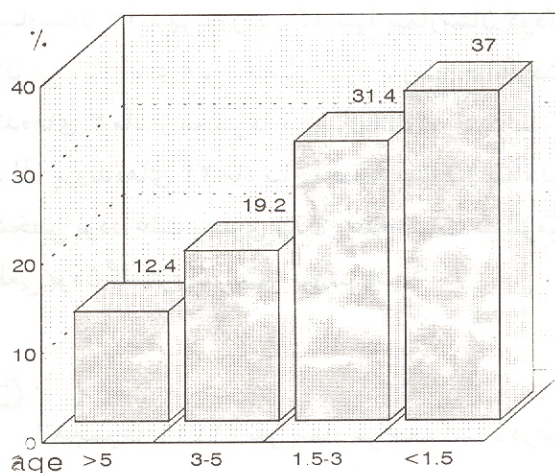
جدول ۱ - توزیع فراوانی انواع مسمومیتها در گروه های سنی مختلف کودکان بستری شده در بیمارستان ۱۷ شهریور رشت در سالهای ۱۳۶۹ و ۱۳۶۸

گروه سنی (سال)	کمتر از ۱/۵		۱/۵ تا ۳		۳ تا ۵		بیش از ۵		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
دارو	۳۳	۲۶/۴	۵۲	۴۹	۳۵	۵۳/۹	۱۹	۴۵/۲	۱۳۹	۴۱/۱
نفت	۶۱	۴۸/۸	۲۷	۲۵/۵	۱۳	۲۰	۹	۲۱/۴	۱۱۰	۳۲/۵
تریاک	۱۹	۱۵/۲	۸	۷/۵	۴	۶/۲	۰	۰	۳۱	۹/۲
حشره کش	۴	۳/۲	۵	۴/۷	۱۰	۱۵/۴	۶	۱۴/۳	۲۵	۷/۴
پاک کننده	۷	۵/۶	۱۰	۹/۴	۰	۰	۲	۴/۸	۱۹	۵/۶
قارچ	۱	۰/۸	۱	۰/۹	۱	۱/۵	۰	۰	۳	۰/۹
غذا	۰	۰	۰	۰	۱	۱/۵	۴	۹/۵	۵	۱/۵
گیاه	۰	۰	۳	۲/۸	۱	۱/۵	۲	۴/۸	۶	۱/۸
جمع	۱۲۵	۱۰۰	۱۰۶	۱۰۰	۶۵	۱۰۰	۴۲	۱۰۰	۳۳۸	۱۰۰

درمقایسه با آمار خارجی رقمی قابل ملاحظه است. هر سال ۱ تا ۲ میلیون کودک در آمریکا دچار مسمومیت می شوند که یک در هزار این موارد به مرگ می انجامد (۳). البته باید به خاطر داشت که موارد بررسی شده در این تحقیق بیماران بستری شده در بیمارستان بوده اند. لذا تعداد زیادی از مسمومین سرپایی که طبیعتاً بدلیل وخیم نبودن حالشان سریعاً بهبود می یابند و مرگ و میری هم ندارند در آمارهای این تحقیق منظور نشده است. از طرف دیگر تاخیر در ارجاع بیماران مسموم و اتلاف وقت نیز میتواند یکی از دلایل بالاتر بودن مرگ و میر در اینجا باشد. بدیهی است که برای روشن شدن این مساله تحقیقات دیگری باید طراحی و اجرا شود. در آمریکا ۵۰ درصد علت مسمومیتها راداروها و ۱۵ درصد آنها را مواد شوینده و پاک کننده تشکیل میدهد. مواد آرایشی، حشره کش ها، مواد نفتی و رنگهای صنعتی ۲۰ درصد موارد مسمومیت را سبب می شوند (۳). در بچه های زیر ۶ سال ۴۰٪ مسمومیتها راناشی از دارو و ۶۰٪ را مربوط به سایر سموم گزارش کرده اند (۹). در این بررسی نیز دارو فراوانترین علت مسمومیت بود و نفت در رتبه دوم قرار داشت، ولی جالب توجه است که مسمومیت با شوینده ها و پاک کننده ها فقط ۵/۶ درصد از کل موارد را تشکیل میدهد. تحقیقات انجام شده در اصفهان نیز نشان داد که دارو ۵۳٪ و نفت ۳۳/۵٪ مسمومیت کودکان را تشکیل میدهد (۴). مطالعه بزرگسالان در مشهد نیز مسمومیت با دارو را ۵۳٪ و با نفت را ۱۰٪ گزارش می کند (۳). در تهران نیز عامل ۴۵/۲٪ مسمومیت های زیر ۱۲ سال را دارو و ۳۳/۶٪ را نفت شناخته اند (۴).

مسمومیت با تریاک که در این تحقیق کلاً در مرتبه سوم قرار گرفته با توجه به اینکه در ۱۵/۲ درصد موارد از مسمومیت های کودکان کمتر از ۱/۵ سال مشاهده شده حائز اهمیت است چون در این گروه از بچه ها احتمالاً بیشتر به دلیل استفاده سنتی از تریاک در درمان گاسترو انتریتها شاید بتوان عدم آگاهی و بی توجهی اولیاء را عامل

با توجه به ارقام بالا ۹/۷ درصد از مراجعات بیمارستان ۱۷ شهریور رابیماران مسموم تشکیل می داده اند که از این تعداد ۲ مورد مرگ و میر ثبت شده است. نمودار (۱) نشان می دهد که حدود ۸۸ درصد مسمومین را اطفال زیر ۵ سال تشکیل میدهند. در این گروه نیز بیشترین فراوانی مسمومیت در سنین کمتر از ۱/۵ سال مشاهده شده است.

نمودار ۱ - توزیع سنی کودکان مسموم بستری شده در بیمارستان ۱۷ شهریور رشت در سالهای ۱۳۶۸ و ۱۳۶۹
جدول (۱) نشان می دهد که در گروه سنی کمتر از ۱/۵ سال بیشترین مسمومیتها را مسمومیت با نفت و در مرحله دوم مسمومیت با دارو تشکیل می دهد، ولی در سه گروه سنی دیگر مسمومیت با دارو در مرحله اول و مسمومیت با نفت در رتبه دوم قرار دارد. بیشترین میزان شیوع مسمومیت های دارو، حشره کش و قارچ در گروه سنی ۳ تا ۵ سال، مسمومیت های نفت و تریاک در گروه سنی کمتر از ۱/۵ سال و مسمومیت با غذا و گیاهان سمی در گروه بالای ۵ سال مشاهده میشود.

بحث و تفسیر:

این بررسی نشان می دهد که میزان مرگ و میر در کودکان مسموم بستری شده در بیمارستان ۱۷ شهریور رشت در سالهای ۱۳۶۸ و ۱۳۶۹ حدود ۶ در هزار است. که

دهانی و کنجکاوای کودکان رادر این دوران سنی یکی از دلایل این امر بحساب آورد. نسبت کم مسمومیت در کودکان بالای ۵ سال نشان می دهد که خطر مسمومیت با افزایش سن کودکان کاهش می یابد. به نظر میرسد که دادن آگاهی بیشتر به اولیاء در مورد نگهداری داروها، مواد نفتی، شوینده ها و پاک کننده ها به طریقی که دوز دسترس کودکان باشد و آموزش همگانی در مورد مضار درمانهای سنتی غلط، از جمله استفاده از تریاک در درمان گاستروانتریت بتواند تا حدودی در پیشگیری از مسمومیتهای تصادفی کودکان موثر باشد.

مسمومیت کودکان دانست. نکته مهم دیگر درصد بالای مسمومیت بانفت و دارو در کودکان پائین ۱/۵ سال بوده که این امر ناشی از مشکلات سوختی و انبار کردن غلط نفت و فرهنگ نادرست مصرف و ذخیره دارو است. البته لازم به یادآوری است که در مورد بسته بندی دارو به شکلی که غیر قابل دسترس برای کودکان باشد هنوز هیچ اقدام عملی صورت نگرفته است. نتایج این تحقیق نشان میدهد که ۶۸/۴ درصد مسمومیتهای در کودکان پائین ۳ سال بوده که با سایر تحقیقات انجام شده در ایران همخوانی دارد (۴ و ۲۱). شاید بتوان کاوش

REFERENCES:

- ۱ - افتخار اردبیلی، حسن و آزر دگان فیروز (۱۳۶۸). "۵۰۰ مورد مسمومیت کودکان" خلاصه مقالات اولین کنگره سراسری مسمومیت ۲۰-۱۸ شهریور، ۱۳۶۸ ارومیه.
- ۲ - برادران و همکاران. "اورژانس طب اطفال" بزرگداشت دکتر قریب (۱۳۶۱)
- ۳ - حسینی شیرازی، فرشاد و بلالی، مهدی (۱۳۶۸). "بررسی آماری مسمومین بیمارستان امام رضا (ع) مشهد در سال ۱۳۶۷" خلاصه مقالات اولین کنگره سراسری مسمومیت ها ۲۰-۱۸ شهریور ۱۳۶۸ ارومیه
- ۴ - شمس، بهزاد (۱۳۶۸) "بررسی توصیفی ۱۸۰۵ مورد مسمومیت در کودکان سالهای ۶۸-۶۷ بخش مسمومین بیمارستان خورشید" خلاصه مقالات اولین کنگره سراسری مسمومیت ها ۲۰-۱۸ شهریور ۱۳۶۸ ارومیه.
- 5-Braunwald ,E.et al."Harrison's Principles of Internal Medicine ".11th ed.(1987),PP 838-855.
- 6-Lovejoy ,Jr.F.H.,and Linden ,C.H. "Acute poisoning and drug overdose" .In:Harrison's principles of internal medicine 13th.ed.Isselbacher,K.J.et al.Mc-Graw -Hill.inc.New York.(1994)PP.2441 -2459.
- 7-Nelson,W.E., Behrman ,R.G.& Vaugan ,V.C."Nelson Textbook of pediatrics " 13th ed. W.B.Saunders Co. (1987)Vol.2.PP.1491-1507.
- 8-Rivara ,F.P. and Brownstein ,D.R ;Injury Control"In: Nelson Textbook of Pediatrics , 15th. ed .Nelson ,W.E.W.B.Saunders Co.(1996).
- 9-Rumack ,B.H."Chemical and drug poisoning "In :Nelson Textbook of Pediatrics ,15th.ed.Nelson ,W.E.W.B.Saunders Co.(1996).

A Survey on accidental poisonings in children admitted to 17 Shahrivar Hospital(Rasht, 1989 - 1990.)

Nasir Mohtaram .S, M.D

Forghan-parast .k, PHD.

ABSTRACT:

Accidental poisoning ,which is one of the most important issues in world health is related to a wide range of factors ,the frequency of these factors is under influence of traditional and environmental conditions. The understanding of the most common causes of poisoning can determine prevention strategies.As a step towards this objective,the records of patients admitted to the Children hospital (17th Shahrivar,Rasht)in the years between 1989 and 1990 were investigated .The results show that 9.7% of the admitted cases were poisoned. With a mortality rate of 6 per thousand ,88% of the poisoned children were under 5.The highest age distribution for poisoning was under 1.5 years. In this group the most frequent causes of poisoning were petroleum and medicine .Considering all age groups, medicine with 41.1%, Petroleum with 32.5 percent and opium with 9.2 percent were the 3 top causes.Insecticides and detergents caused 7.4 and 5.6 percents of the cases respectively .This study indicates that the frequency of poisoning probably decreases with age .It seems that providing information to parents in relation to poisonings and their preventive measures ,with the consideration of safety guidelines in the storage of toxic substances particularly medicines and petroleum ,may help to reduce accidental poisoning .